

Leerervaringen in Fins onderwijs Ict bottom up

Onverwachte leerervaringen in Finland. Er bleek geen sprake van een vergevorderde combinatie van ict-gebruik en competentieren. Bovendien was een poging om ict in het onderwijs structureel op te leggen helemaal mislukt. Maar collegiale consultatie en vrijblijvende ict-keuze, zo concludeerde een groep Finlandbezoekers van aoc's, werkt er prima.

Ict-ontwikkeling kun je zomaar niet van bovenaf opleggen. Dat was een belangrijke leerervaring van een groep docenten die 13 tot 17 september in Finland is geweest.

Hun verwachting was anders. De vijftien aoc-docenten, procesmanager Dimph Rubbens (APS) en Bram Loog en Hans Blankestijn (AOC Raad) wilden eigenlijk zien hoe ict-gebruik bij de ontwikkeling van het onderwijs een rol kan spelen. De keuze voor Finland is dan niet vreemd. Vanwege alle verhalen over de ontwikkeling van competentieren, afstandslernen en ict-gebruik was het idee dat ze er veel konden leren. Toen in Lissabon (2000) gesproken werd over versterking van de kenniseconomie werd immers het Finse model geprezen. Het verbaasde dan toch wel, erkent Hans Blankestijn, dat het in het Finse beroepsonderwijs primair gaat om de ontwikkeling van de jonge mens in plaats van training van een 'economisch waardevolle eenheid'. De mens staat voorop en ict blijkt er geen doel maar een (vrijblijvend) middel.

Fanatiek gebeuren

De reis naar Finland was enerzijds afsluiting van het CLIC-programma, de digitale marktplaats (op Livelink) voor vraag en aanbod van ict-deskundigheid (Clic staat voor competentiegericht leren in een ict-rijke groene leeromgeving). Doel daarvan was dat docenten andere docenten zouden ondersteunen op het gebied van ict-toepassingen. Collegiale ondersteuning.

Anderzijds was het voor de docenten ook een voorbereiding voor toepassing van collegiale consultatie. Onder begeleiding van Rubbens werkten ze tijdens de reis aan activiteitenplannen om op hun locatie ict-competenties te ontwikkelen in een informele collegiale consultatie. De deelnemende mbo- en vmbo-docenten waren lang niet allemaal pure ict'ers. Voor een deel waren het mensen die hadden meegedaan met CLIC. Een ander deel was erbij gekomen via het Groene lab of via Buitengewoon groen, projecten in het groene onderwijs op het snijvlak van competentieren en ict. Het waren bovendien mensen voor wie een dergelijke reis best bijzonder was, niet de vaste congresgangers.

Ze waren enorm gedreven, vertelt Blankestijn. "Het werd een fanatiek gebeuren. Zelfs op zondagochtend, eigenlijk gepland voor *sight seeing*, vroegen ze: 'Hans, kun je niet een zaaltje regelen?'" "Ze spraken nu over dingen waar ze normaal geen gelegenheid voor hebben", vult Loog aan. "Bovendien zaten ze even in een heel andere omgeving."

Alle vrijheid

Het programma begon met presentaties bij de Finnish Board of Education, een organisatie die een sterke binding heeft met het onderwijsministerie en enigszins vergelijkbaar is met Colo (de koepel van de kenniscentra). Vervolgens sprak de groep met docenten, leerlingen en studenten van twee scholen op mbo- en

hbo-niveau. Beide in Mikkeli, een 230 km van Helsinki.

Wat opviel was dat kinderen in Finland pas naar school gaan als ze zeven jaar zijn. Motief is dat ze dan eerst kunnen genieten van het leven. Ander opvallend punt was dat er met individuele leerwegen in de volwasseneneducatie wel, maar in het reguliere mbo geen competentieren is. Het gaat er aldus Blankestijn, in mindere mate om beroepscompetenties en primair om de ontwikkeling van het kind. Er is ook alle ruimte voor cultuur, expressie en drama. Wat ict betreft: dat is vooral een hulpmiddel dat in alle vrijheid gebruikt kan worden, door zowel docenten en leerlingen. Ze zijn niet vertrouwd met collectieve databanken voor content of toetsen. Maar intussen zijn er maar weinig docenten die de computer niet gebruiken.

Onderwijs lijkt traditioneler dan bij ons, concludeerden Blankestijn en Loog. Terwijl in Nederland een koppeling wordt gemaakt tussen introductie van ict in het onderwijs en het competentiegericht leren, bestaat dat in Finland helemaal niet. Met portfolio's hebben ze nog geen ervaring.

Collegiale consultatie

"Een jaar of vier, vijf geleden hebben ze in Finland geprobeerd om centraal ict in het onderwijs te implementeren", zegt Blankestijn. "Structureel, verplichtend en van bovenaf. Dat is helemaal mislukt."

Een valkuil bij dergelijke veranderingsprocessen is dat je weliswaar kunt beginnen bij een aantal pioniers en dat het voor die mensen werkt, maar dat je de grote groep niet meekrijgt. "Ze zijn daar gevoelsmatig niet aan toe." In Finland realiseren ze zich heel goed dat je een verandering in attitude niet met technische zaken kunt realiseren. Dus niet, als het tegenzit, nog meer technische oplos-

De deelnemers aan de Finlandreis

singen, en nog meer. En geen verplichte ict-cursussen om maar te zorgen dat iedereen met computer en software overweg kan.

Kortom, collegiale consultatie op het gebied van ict, vrijblijvende keuze en aandacht voor eventuele ict-weerstand. Wat betekenen deze leerervaringen voor Nederland?

“Je kan niet meteen zeggen we doen het allemaal fout, maar je moet je wel afvragen hoe het voelt voor de docenten. En

juist dat aspect zit meer in de collegiale consultatie. Op welke manier kan je docenten die nog niet zo ver zijn passende begeleiding en maatwerk bieden voor de problemen waar ze meteen zitten.”

“En dan de plaats van de mens, het kind”, vervolgt hij. “Dat is wel heel relevant. In alle vragen rondom Groene lab, KCE en De groene standaard moet je niet vergeten dat het om jonge mensen gaat. Dat was voor mij een belangrijke leerervaring.” □

Zie de weblog op clic.punt.nl en docententools op de groene plaza op groen.kennisnet.nl.